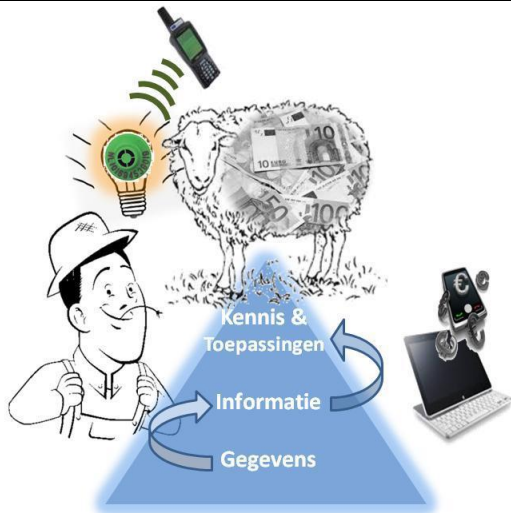

Algemene gegevens	
PPS-nummer	AF-12074
Titel	Kleine Herkauwers
Topsector en innovatiethema	TKI-Agrifoor
Projectleider (onderzoek)	Martien Bokma WLR (onderdeel schapen) Karianne Lievaart GD (onderdeel melkgeiten)
PPS-coördinator (namens private partij)	Was: Jelle Raap (PVE) en Paul Witlox (PZ)
Contactpersoon overheid	Ekelijn Thomas/Bart vd Assum/Frouke de Groot
Status (lopend of afgerond)	Lopend
Type onderzoek (F, T of V)	F en T
Werkelijke startdatum	1-1-2013
Werkelijke einddatum	31-12-2016
Korte omschrijving inhoud	Onderdeel Schapen: kwaliteits- en duurzaamheidsslag maken via verhogen vakmanschap en verbeteren rendement Onderdeel melkgeiten: beheersing van paratuberculose

Highlights
<p>Onderdeel Schapen:</p> <p>1) Resistentieontwikkeling van maagdarmwormen bij schapen tegen ontwormingsmiddelen is een belangrijk probleem in de schapenhouderij. Afgelopen jaar is een internetenquête uitgezet onder schapenhouders. Daarin hebben 450 schapenhouders aangegeven tegen welke knelpunten zij in de praktijk aanlopen bij de beheersing van wormbesmettingen op hun bedrijf, hoe ze wormbesmettingen nu in de hand proberen te houden en bestrijden en welke innovatieve oplossingsrichtingen ze als kansrijk zien. Belangrijke inzichten zijn samengevat in de brochure http://edepot.wur.nl/329763. Op de helft van de bedrijven lijkt het gebruik van ontwormingsmiddelen eenvoudig te kunnen worden verminderd. Een integrale aanpak van wormbeheersing optimaliseert meerdere management-aspecten op maat voor het bedrijf, zoals graslandbeheer, biologische beheersing, versterken van het immuunsysteem via voeding, vaccinatie, fokkerij, strategisch gebruik van voedingssupplementen, kruiden en/of gewassen. In veldonderzoek 2015-2016 worden een integrale aanpak en innovatieve oplossingsrichtingen in en met de praktijk getoetst.</p> <p>2) Alle schapen in Nederland zijn elektronisch geïdentificeerd. Dat biedt mogelijkheden om gegevens aan het dier te koppelen, waardoor ze op groeps- of zelfs op individueel niveau beter te managen zijn. Het slim en efficiënt benutten van informatie, bij en door de schapenhouder maar ook door de keten heen, is een belangrijk onderdeel in het proces "van goede naam naar beter". Hoe ziet een gewenst toekomstbeeld van verbinden en analyseren van datastromen in de schapenhouderij er uit? Op basis van interviews met allerlei stakeholders binnen de schapenhouderij zijn de contouren van een toekomstbeeld geschetst en is een roadmap naar een dergelijk toekomstbeeld verkend (http://edepot.wur.nl/305181). Op dit moment zijn gesprekken gaande om verbinden en analyseren van datastromen in twee praktijknetwerken met slachterij, voerindustrie en primaire sector te gaan uitvoeren en evalueren.</p>

Onderdeel Melkgeiten paratuberculose:

Paratuberculose kent een hoge seroprevalentie op melkgeitenbedrijven in Nederland. Een infectie met paratuberculose bij melkgeiten leidt bij individuele dieren tot vermindering van de melkproductie, vermagering en vervroegde afvoer. Daarnaast is er economische schade voor het melkgeitenbedrijf. Een vermindering van de prevalentie van paratuberculose bij geiten op melkgeitenbedrijven draagt bij aan het welzijn en duurzaamheid van geiten op deze bedrijven.

Binnen de PPS is zoveel mogelijk informatie verzameld over paratuberculose en mogelijk beheersingstrategieën. Dit is beschikbaar gekomen in de vorm van de evaluatie resultaten binnenbedrijfsprevalentie studie uit project "oude stijl" (GD), een literatuurscan, een brochure, een evaluatie van resultaten van laboratorium-bepalingen met betrekking tot paratbc die de afgelopen tien jaar bij melkgeitenbedrijven (GD).

Momenteel wordt gekeken naar het voorkomen van paratuberculose (DNA en antistoffen) in biest en melk. Hierbij lijkt minder frequent paratuberculose bacterie DNA voor te komen dan bij runderen. Afweerstoffen worden daarentegen volop aangetroffen.

Tevens loopt er een proef waarbij de afweerreactie van geitenlammeren op vaccinatie met het paratuberculose vaccin Gudair gemeten wordt.

Opgeleverde producten in 20s14

Onderdeel Schapen:

De opgeleverde rapporten/samenvattingen zijn via kennisOnline (<http://www.wageningenur.nl/nl/show/Kleine-herkauwers.htm>) of via de volgende links te downloaden:

- Rapport 779 Innovatieve ontwikkelingen voor beheersing van maagdarmwormbesmettingen bij schapen <http://edepot.wur.nl/304388>
- Brochure Actuele ontwikkelingen in de preventie en bestrijding van maagdarmwormen bij schapen <http://edepot.wur.nl/305180>
- Rapport 780 Kansen voor verbinden en analyseren van datastromen in de schapenhouderij <http://edepot.wur.nl/304291>
- Brochure Een professionele schapenhouderij door slimmer en efficiënter gebruik van informatie. <http://edepot.wur.nl/305181>
- Brochure De beheersing van wormbesmettingen bij schapen op bedrijven in de praktijk. Waardevolle inzichten uit een internetenquête

<http://edepot.wur.nl/329763>

Onderdeel melkgeiten:

Het opgeleverde rapport en de opgeleverde brochure zijn via de KennisOnline link te downloaden: <http://www.wageningenur.nl/nl/show/Kleine-herkauwers.htm>

- Rapport Paratuberculose in de melkgeitenhouderij. Literatuurscan.
- Brochure Paratuberculose in de melkgeitenhouderij. Van literatuurscan naar innovatief onderzoek.

Overige producten zijn te downloaden via de website van Verantwoorde Veehouderij <https://www.verantwoordeveehouderij.nl/show/Paratuberculose-in-de-melkveehouderij.htm>

- Artikel: Project paratuberculose in een ander jasje
- Artikel: Paratuberculose in de melkgeitenhouderij
- 'Paratuberculose in de melkgeitenhouderij' is onderdeel van publiek-privaat samenwerkingsverband Kleine Herkauwers
- GD beschrijving Paratbc

Tevens is op <http://www.gddiergezondheid.nl/paratbcschaapgeit> de voortgang van de PPS te volgen en zijn de literatuurscan en de brochure te downloaden.